

בלמה

מרכיבי היכולת ללחימה בשטח בנוי דוגמת חטיבת הנח"ל

בולט הפער בין התכנון המבצעי של "חומת מגן", שבוצע נכון ובזמן וצפה נכון את האתגרים האפשריים, לבין גזירת המשמעויות הנובעות מהתכנונים האלה לבניין הכוח בתחומי האמצעים והאימונים. הנושא הזה מחייב מבחינה מערכתית, מפני שהוא חורג ממסגרת התקלה המסוימת ועשוי להצביע על בעיות מהותיות ועקרוניות יותר בבניין הכוח ובהכנתו ללחימה

אל"ם יאיר גולן

הסביבתי. לכך הייתה השפעה רבה על מדיניות הפעלת האש ועל בחירת האמצעים ששולבו בלחימה.

הידע המקצועי

הידע המקצועי בנושא הלחימה בשטח בנוי נבנה בחטיבה מכמה נדבכים: חומר תורתי זמין, לקחי קרבות של צה"ל, לקחים מצטברים של גדודי החטיבה ושל יחידות נוספות ממבצעים במהלך "גאות ושפל" וחומר תורתי מצבאות זרים.

כבר בחודשים הראשונים של האירועים (סתיו 2000) עמדו בחטיבה על מקומו המרכזי של המרחב הבנוי, והחל תהליך למידה, שנפתח ביום עיון למ"פים שבו הועברו הרצאות על לקחי קרבות בשטח בנוי (סואץ, ביירות, גרוזני). כמו כן הוכנו מצגות שעל בסיסן לימדו המפקדים את חייליהם.

בספטמבר 2001 החלה החטיבה בשורה של מבצעים ביישובים פלסטיניים – מפשיטות קצרות ועד מבצעים ממושכים יותר, שכללו שהייה בתוך הערים לצורך איתור מבוקשים ואמצעי לחימה. שיאה של שורת המבצעים הזאת

בצבא, אם כי נראה לי, שהם אינם בגדר מקרה פרטי בלבד.

הלחימה מול הפלסטינים, שניתן לכלול אותה בהגדרה של עימות מוגבל, שונה מלחימה רגילה בשטח בנוי בשתי נקודות חשובות: הראשונה, הפעילות בעיקרה הייתה סריקה ולא השמדה. מכאן נגזר, שהטכניקה הקרבית הבסיסית

כבר בחודשים הראשונים של האירועים (סתיו 2000) עמדו בחטיבת הנח"ל על מקומו המרכזי של המרחב הבנוי

הייתה לא של טיהור חדרים, אלא של סריקת חדרים. הדבר משפיע על תורת הלחימה בכללה, על הרלוונטיות של חומר ההדרכה הזמין ועל תרומת ההכשרה הבסיסית של הלוחמים לידע הנדרש לביצוע המשימות. הנקודה השנייה, הלחימה הייתה לא טוטלית, וצה"ל שאף למזער את הפגיעה באוכלוסייה הלא לוחמת ואת הנזק

מבצע "חומת מגן" התנהל כולו בשטחים בנויים, ורובו בערים גדולות יחסית. במהלכו נדרשו הכוחות לפעול בשטחים בעלי מאפיינים שונים: עיר מודרנית ברמאללה, קסבה בשכם ומחנה פליטים בג'נין. רמת הלחימה – הן של הכוחות הסדירים הן של כוחות המילואים – הייתה על-פירוב טובה. דווקא משום כך חשוב לנתח את שלושת המרכיבים הבסיסיים ליכולת הלחימה בשטח בנוי – הידע המקצועי, האמצעים והאימונים – כדי לברר אילו מהם יש לחזק, אילו מהם יש לתקן, וכדי לנסות להפיק לקחים, שיהיו תקפים גם לתנאי לחימה שונים.

במאמר זה אתייחס לסוגיות האלה כפי שבאו לידי ביטוי בחטיבת הנח"ל שתחת פיקודי. אין הדברים מתיימרים להציג תמונת מצב כוללת

מח"ט הנח"ל

חיילי חטיבת הנח"ל מסיירים במרחב עירוני באיו"ש

האתגרים האפשריים, לבין גזירת המשמעות הנובעות מהתכנונים האלה לבניין הכוח בתחומי האמצעים והאימונים, כמוסבר לעיל. הנושא הזה מחייב, לדעתי, בחינה מערכתית, מפני שהוא חורג ממסגרת התקלה המסוימת ועשוי להצביע על בעיות מסוימות בבניין הכוח ובהכנתו ללחימה.

נושא הכנת הכוח למתארי הלחימה הצפויים הינו בעיניי האתגר המרכזי של הזרוע לבניין הכוח ביבשה. מבין שני הפערים – באמצעים ובאימונים – הפער באימונים מהותי יותר.

הפקת הלקחים מ"חומת מגן"

נראה לי, כי הכוחות הלוחמים הוכיחו יכולת גבוהה בהתאמת מאפייני הלחימה למציאות המשתנה וכי רמת הביצוע ב"חומת מגן" מעידה על גמישותו של הדרג הטקטי בהטמעת חומרים חדשים. עם זאת, אסור לנוח על זרי הדפנה, משום שאם צה"ל יידרש בעתיד ללחימה בשטח בנוי מול צבא סדיר, האתגר יהיה הרבה יותר קשה. ניתן להעריך, שגם בעימותים נוספים מול הפלסטינים דגם הלחימה העיקש יותר בג'נין יהיה הרווח. לפיכך, יש ללמוד בקפידה את אירועי הלחימה ב"חומת מגן", לבחון אותם מול מתארי הלחימה הצפויים בשטחים בנויים ולהסיק מסקנות לגבי בניין הכוח והכנתו בתחומי התכנון המבצעי, ההצטיידות וראש לכול – האימונים.

מצורות השטח הבנוי שבהן אנחנו פועלים (עיר מודרנית שבה רביי-קומות, קסבה, מחנה פליטים). המתקנים נועדו בעיקר לתרגול הטכניקה של טיהור חדר, וזו, כאמור, כיום הטכניקה הפחות שימושית. כמו כן, בשל גודלם הם מכוונים לאימון הרמה הטקטית הנמוכה בלבד. לפיכך, המתקנים הקיימים לא רק שאינם תורמים להכשרת הכוחות ללחימה בשטח בנוי, אלא אף מזיקים.

מכיוון שככל הנראה עוד צפויות לישראל התמודדויות לא מעטות בשטחים בנויים, חשוב מאוד להשקיע בהקמת מתקנים בהיקף שיאפשר תרגול של מרבית הטכניקות והתרגולות עד רמת הפלוגה או אפילו הגדוד. ניתן ללמוד בנושא הזה מן האמרז'קנים, שהקימו באחרונה מתקני אימון משובללים מאוד. יש להביא בחשבון, שהוצאת בסיסי האימונים מיהודה ושומרון וריכוזם בנגב יצרו אילוץ משמעותי. המאפיינים של רוב שטחי האימונים שונים מאוד מאלה שבשטחים שבהם צפוי צה"ל לפעול. על אף שהאילוץ התקציבי ברור, נראה לי חשוב מאוד להשקיע במתקני אימונים המדמים היטב את סוגי השטח שבהם יילחם הצבא.

התכנון המבצעי ובניין הכוח

התוכניות המבצעיות שהיו בסיס ל"חומת מגן" הוכנו כבר לפני זמן רב. בולט אם כן הפער בין התכנון המבצעי, שבוצע נכון ובזמן וצפה נכון את

היה בכניסה לטול כרם ולרמאללה. כל מבצע כזה סוכם במסמך מפורט, שבו צוינו, בין היתר, התקלות שאותרו ונקודות החזקה בביצוע. יש לציין, כי ההישג המרכזי של המסמכים האלה הוא בעצם הכתיבה, המחייבת את הכותב לבחינה מעמיקה יותר של הדברים מאשר בניסוחם בעל-פה או בהצגתם במצגת. באותה תקופה קיבלנו מסמכים דומים שהופקו ביחידות חי"ר אחרות.

ההתנסות בלחימה מתחילת העימות הנוכחי, ובעיקר הפשיטות האלה, היו מסד לגיבוש טכניקות לחימה שתורגמו למצגות הדרכה, שהופצו לגדודים. לפני מבצע "חומת מגן" השתתפה היחידה בכמה מבצעים נוספים בשטח בנוי, שבהם נוסו התרגולות שסיכמנו. כל אלו הקנו למפקדים ולחיילים ביטחון באשר ליכולתם המבצעית, וזו אכן הוכיחה את עצמה במבצע הזה.

ניתן לומר לסיכום הנושא הזה, כי קיים אומנם פער מסוים בהפקתו ובהפצתו של חומר תורתי ברמה החילית, אולם בפועל, החומר הזמין יחד עם הידע שנרכש במבצעים תרמו לכך שהחטיבה הייתה מוכנה היטב בתחום התורה והטכניקות הקרביות.

אמצעים

הלחימה בשטח בנוי דורשת שימוש באמצעים מיוחדים רבים. אלה נדרשים כדי לעבור מכשולים, לפרוץ דלתות, לקדוח קירות, לצפות בצורה בטוחה מעבר לפינות ולקירות ולפלס בבטחה את הדרך בין המטענים והמכשולים. קיים בצה"ל מחסור בחלק מהאמצעים, ורבים מהם מאולתרים. לזמינותם של האמצעים האלה ולאיותם יש השפעה רבה על רמת הביצוע, ולכן יש חשיבות רבה בהצטיידות באמצעים תקינים ובכמות הנחוצה.

אימונים

הפער המרכזי שיש בצה"ל בנושא הלחימה בשטחים בנויים הוא בתחום האימונים. מדובר הן במתקני אימון והן בתכנים. מתקני האימונים (הלש"ביות) קטנים מאוד, ואינם מדמים אף אחת